

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เนื่องด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) เป็นต้นมาได้วางแนวทางที่จะนำประเทศไทยให้ก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยให้อยู่ดีกินดียิ่งขึ้น หากเมื่อพิจารณาดูพื้นฐานและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยแล้ว อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร หรืออุตสาหกรรมเกษตร* นับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด และมีเส้นทางในอนาคตที่แจ่มใส

ในบรรดาอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีศักยภาพในการขยายตัวสูงมาก เนื่องจากจำนวนประชากรซึ่งเป็นผู้บริโภคเพิ่มขึ้นทุกขณะ ความต้องการอาหารย่อมมากตามไปด้วย อาหารส่วนใหญ่ได้มาจากภาคเกษตรกรรมซึ่งมีอยู่ไม่กี่ประเทศที่มีทรัพยากรด้านนี้อุดมสมบูรณ์ และไทยเป็นหนึ่งในประเทศเหล่านี้ ไทยจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตอาหารเลี้ยงประชากรโลก

ในปัจจุบันความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ทำให้รูปแบบการบริโภคของประชากรเปลี่ยนไปในทางที่ต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น ความต้องการอาหารสำเร็จรูปจึงมีมากขึ้นด้วย การแปรรูปอาหารเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในสมัยใหม่นี้ ต้องการกำลังคนทั้งในระดับแรงงาน เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการค่อนข้างสูง บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพื่อการแข่งขันในตลาด และยังเป็นผู้พัฒนาปรับปรุงคุณภาพและรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคอยู่เรื่อย ๆ

จากแรงผลักดันของรัฐและเอกชนที่ให้ประเทศไทยเป็นผู้มีส่วนร่วมในการผลิตอาหารให้ประชากรโลก ทำให้ประเทศไทยมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารอย่างรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพิ่มขึ้นมากในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดสภาวะ

* อุตสาหกรรมเกษตร (Agro-Industry) เป็นการประยุกต์ใช้วิทยาการทั้งหลายทางด้านชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ วิศวกรรมศาสตร์ และบางส่วนของสถาปัตยกรรมศาสตร์ รวมทั้งหลักการทางเศรษฐศาสตร์และการจัดการ มาดำเนินการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ให้เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ประเภทสินค้าอุปโภค บริโภค ซึ่งครอบคลุมอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม สิ่งทอ ยาง หนัง น้ำตาล ไม้ กระดาษ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ บรรจุภัณฑ์ และอาหารสัตว์ เป็นต้น

ขาดแคลนกำลังคนทางด้านอุตสาหกรรมอาหารทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ จนทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ การผลิตบุคลากร เช่น ทบวงมหาวิทยาลัย ต้องหามาตรการแก้ปัญหาโดยเริ่มจากการจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาความต้องการกำลังคนทางด้านอุตสาหกรรมเกษตรในอนาคต ขึ้นเมื่อวันที่ 14-15 มีนาคม พ.ศ.2534 สำหรับมหาวิทยาลัยพายัพ ในฐานะสถาบันผลิตบุคลากร ให้กับประเทศไทย ได้เล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะผลิตบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศจึงได้มีการพิจารณาเพื่อเปิดสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการอาหารและการจัดการ โครงการวิจัยที่ทำขึ้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร เพื่อเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยพายัพได้จัดการเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง และแสวงหาบทบาทของมหาวิทยาลัยพายัพที่จะรับใช้ให้บริการได้ตรงกับความคาดหวังของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจจำนวนนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และแนวโน้มความต้องการในอนาคต
2. เพื่อสำรวจถึงคุณสมบัติของนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารที่โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารต้องการ
3. เพื่อสำรวจความคาดหวังที่โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารมีต่อสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารที่มีจำนวนบุคลากรตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป ในทุกภาคของประเทศไทย ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการเปิดสอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการอาหาร และการจัดการของมหาวิทยาลัยพายัพ และจัดทำหลักสูตรผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน
2. เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร